

Bibelen som misjonens hjerte

Knud Jørgensen

Førsteamanuensis II, Det teologiske menighetsfakultet, Oslo

Knud.jorgensen@mf.no

Innledning

Misjonsbevegelsen har de siste 170 år vært en sentral kirke- og samfunnsfaktor i Norge. I kjernen av all kristen misjonsvirksomhet er Bibelen og oversettelse av denne. Dette er bakgrunnen for utgivelsen av et større verk om *Bible in Mission*.¹ Boka er et av bindene i en stor serie om kristen misjon i det 21 århundre. Serien tar for seg en rekke sentrale emner innen misjon i dag.²

Bibel og misjon går på tvers av alle disse emner fordi Bibelen er misjonens hjerte og fordi Bibelens Gud er en misjonerende Gud. Det nye bindet behandler Bibelen i misjon i verden og i kirken og inneholder en rekke case studies som illustrerer noen av de mange roller Bibelen spiller i misjon i dag. Bokas innledende hovedkapittel er skrevet av biskop Ole Christian Kvarme og handler om *Bibel i misjon: Guds mange overraskelser*.³

Jeg har vært med på å redigere denne boka. Det følgende er imidlertid ikke en anmeldelse, men mine egne refleksjoner på grunnlag av arbeidet med boka – refleksjoner som prøver å fange inn noen sentrale perspektiver i synet på Bibel og misjon i dag.

Bombe eller brev fra den elskede?

Mitt første møte med bibelselskapsarbeid fant sted på en generalforsamling for United Bible Societies (UBS) i Addis Ababa i 1973. Jeg jobbet da ved Radio Evangeliiets Røst i Etiopia og ble hi-jacked inn i en av arbeidsgruppene. Vi skulle jobbe

med Bibelens rolle i samfunnet. Det var på den tid da frigjøringssteologien spredte seg rundt om i verden; i Sør-Afrika ble den til *black theology*. Vår presentasjon måtte derfor bli *explosive*: “The Bible is a bomb!” – dramatisk illustrert med bomber (av papir) som dalet ned fra galleriet i Africa Hall.

Denne metaforen gir gjenlyd av en god del bibeltekster om hvordan “Ordet er levende og virkekraftig og skarpere enn noe tveegget sverd...” (Hebr. 4:12). Og sant er det at Guds Ord er kilden til guddommelig kraft (cf. 1 Mos 1:3ff; Joh 1:3; Rom 1:16). Ånden og Ordet kan overmanne oss og gi oss kraft slik det skjedde med apostlene på pinsedagen. Vår oppgave er derfor, slik den katolske bibelteolog Thomas Osborne sier det, “to seek ways of making the Word of God the source of energy in the heart of the Church and the world... All activities of the Church are in one way or another ministry of the Word. Therefore, the Church has the Word of God in the centre of all her life and mission. Without it, we would miss the lifeline of power and blessings.”⁴ På samme måte talte Martin Luther om hvordan “Bibelen er levende – den har hender og griper fatt i meg; den har føtter og løper etter meg”. Mine mange år i Etiopia og Øst-Afrika har lært meg at Skriften er levende! Mine kollegaer lærte meg å tro på kraften i Ordet, somme tider slik at Skriften ble brukt som bevis. Det finnes eksempler på hvordan Bibelen kan bli nesten en superfetisj eller et tryllemiddel,

også i hjemlig sammenheng.⁵

I dag velger jeg en annen metafor enn bomben. Mitt forhold til Skriften er blitt til *en kjærlighetsaffære (a love affair)*. I Skriftens fortellinger møter jeg en Gud og Far som bøyer seg ned og tar meg i sin hånd. De bibelske fortellingens meta-narrative ramme er en Gud som leter etter oss for at vi må bli frelst. I Skriften finner jeg “Guds bevegelse nedover” (“God’s downward movement”, slik Kvarme sier det⁶). Det samme kjærlighetsmotiv finnes i Lausannebevegelsens Cape Town-erklæring fra 2010:

Vi elsker Guds Ord i Det gamle og Det nye testaments skrifter... Vi elsker Bibelen som en brud elsker brevene fra sin ektemann, ikke for papiret de er skrevet på, men for personen som taler gjennom dem... Bibelen forteller den universelle beretning om skapelse, fall, forløsning i historien og nyskapelse... I sentrum av denne fortellingen står frelsesbegivenhetene i Kristi død og oppstandelse som et klimaks og utgjør kjernen i evangeliet... Denne fortellingen om Guds misjon definerer vår identitet, driver vår misjon og forsikrer oss om at avslutningen er i Guds hender.⁷

Søren Kierkegaard anbefalte å lese Bibelen som brevet fra den elskede – ikke objektivt eller nøytralt, men som et personlig budskap inn i den aktuelle situasjonen, “hvor man går ud fra, at den, som den gode bog, den er, har et budskab også til mig i mine omstændigheder.”⁸

Dette handler om å se kirkens engasjement i misjon *fra evangeliets perspektiv og ikke fra lovens perspektiv*. Jeg vokste opp med “misjonsbefalingen”, dvs. en forståelse av Matt 28.18-20 som et kall til lydighet mot Kristi befaling. Denne tankegangen har preget vesterlandsk misjon helt siden William Careys tid.⁹ Misjonæ-

rer dro ut til misjonsmarkene i lydighet mot en befaling. Denne lydighetstenknin-gen kunne til tider drukne andre bibelske motiver, især innen den kristne studentbevegelsen hvor folk som A.T. Pierson og John Mott løftet høyt “Kristi siste befaling”.¹⁰

Samme tendens har preget norsk og dansk misjon; den har tjent til å mobilisere evangelikal misjon, men er også blitt brukt i kampen mot en utvannet økumenisk misjonstenkning som hadde glemte marsjordren om å gå til de unådde. I dag trenger vi å erstatte en slik lovisk lesing av “misjonsbefalingen” med en evangelisk kjærlighet til Guds evangelium. *Cape Town-erklæringen* formulerer det slik: “Kjernen i vår identitet er vår dype kjærlighet til Bibelens gode nyheter om Guds frelsesverk i Jesus Kristus. Vi er forent av vår erfaring av Guds nåde i evangeliet og av vår motivasjon om å gjøre nådens evangelium kjent til jordens ender med alle mulige midler.”¹¹

I arbeidet med boken *Bible in Mission* møtte jeg mennesker som på ulike måter reflekterte og gjenspeilet denne kjærlighetsaffære. På ulike vis var Guds Ord så å si blitt en del av deres og mitt kretsløp, det er stedet hvor vi finner ut hvem vi er, det er døren til min Herre og det er mønstret for mitt liv.

Tolkning og motiver

Et viktig perspektiv i ny litteratur om Bibel og misjon er fortolkning (hermeneutikk). Tom Carriker taler om tre hermeneutiske nivå: meningen *innad* i teksten, meningen *bak* teksten, og meningen *foran* teksten.¹² Mening *bak* teksten har å gjøre med forfatterens misjon og visjon: Bibelen som et produkt av Guds misjon, inklusive Bibelens historiske opprinnelse og Skriftens rolle (som lov, i synagogene, i oldkirken, under reformasjonen, etc.) og i

form av nye oversettelser. Meningen *innad* i teksten handler om misjon som the *biblical plot*, både Guds misjon (Bibelen som fortellingen om Guds misjon, beretningen om Guds plan for verden) og kirkens misjon (Bibelen som historien om misjon: det bibelske grunnlag for kirkens misjonerende virke og lesernes misjonale plassering). Og misjon *foran* teksten handler om hvordan leserne oppfatter teksten: Bibelen som misjonerende redskap, inklusive publikasjon og distribusjon av Bibelen, forkynnelse av Bibelen og nye oversettelser.

En annen måte å tenke fortolkning på er å spørre hvilke bibelord og bibeltekster som kan settes som overskrifter for ulike epoker i kirkens og misjonens historie. Grunnlaget for misjon kan nemlig hentes fra flere steder i Bibelen. Valget av overskrift sier noe om den aktuelle epokes syn på misjon og løfter samtidig frem et kontekstuellt perspektiv på Bibelen.¹³ Man kan således forestille seg at oldkirken hadde to skriftord som overskrift: (1) Apg. 1,8: “Dere skal få kraft når Den hellige Ånd kommer over dere, og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og helt til jordens ende.” (2) Rom. 1,16; 2,9-10: “For jøde først og så for greker”. Oldkirkens tenkning om misjon beveger seg utad fra sentrum (pinseunderet i Jerusalem) i konsentriske sirkler på vei til folkene. Samtidig går man først til jøder og deretter til greker og hedninger. Sosiologen Rodney Stark argumenterer overbevisende for at epoken med jødemisjon varte betydelig lenger enn vi vanligvis regner med.¹⁴ Den britiske misjonslederen Max Warren bruker ellers uttrykket “in ever widening circles” når han skal beskrive oldkirkens misjon.¹⁵

Østkirken, og den etterfølgende gresk-ortodokse kirke, var i sin misjonsforståelse preget av Joh 3,16: ”For slik har Gud

elsket verden”. Kjærlighet var nerven i en *kenosis*-missiologi (Fil. 2) med mer vekt på kjærlighet enn på rettferdighet. Vestkirken derimot, og den etterfølgende romersk-katolske kirken, la vekten på Luk 14,23: “Gå ut på veiene og stiene og nød folk til å komme inn”. ”Å nøde” ble her ofte tolket som å overtale og tvinge mennesker slik vi kjenner det også fra nordiske tvangskristninger (bl.a. i Danmark og Norge).

Reformasjonen handler klart om Rom 1,16f: “Evangeliet er en Guds kraft til frelse for hver den som tror”. Martin Luther og de andre reformatorer er blitt beskyldt for å ha manglet forståelse for misjon. Nyere forskning har vist at det er feil; en feil som skyldes at man tolket dem i lys av *the great missionary century* (det 19. århundre).¹⁶ Luther finner i Romerbrevets beskrivelse av rettferdiggjørelsen både misjonens grunn og motivasjon: Evangeliet er som en stein kastet i vannet. Det vil skape ringvirkninger i samfunnet og i verden. Ortodoksien mister imidlertid misjonsoppdraget av syne og datidens lærde mente til og med at Matt. 28:18-20 bare gjaldt disiplene – og var oppfylt gjennom disiplenes misjonsreiser.

Pietismens grunnlag for misjon henter vi best fra 2. Kor. 5,14: “For Kristi kjærlighet tvinger oss. Vi vet at en er død for alle...” Ikke minst hos Zinzendorf møter vi dette som respons på et maleri han treftefer på av den korsfestede Mesteren med underteksten: “Dette har jeg gjort for deg; hva har du gjort for meg?” B. Ziegenbald og H. Pluetschau (som sendes til Trankebar av kong Frederik IV), og Hans Egede og Gertrud Rask på vei til Grønland, er båret av Kristi tvingende kjærlighet.

Med opplysningstiden begynner også den moderne misjonsepoken med William Carreys *Enquiry into the Obligations of Christians to use Means for the Conver-*

sion of the Heathens (1792) som selve startskuddet. Vi er midt i en epoke hvor misjon handler om hjelp til hedningene i samsvar med mannen fra Makedonias ord: “Kom over og hjelp oss!” (Apg. 16): “The man from Macedonia became the archetype of non-Christians imploring Christ’s messengers to come to their aid.”¹⁷ Hjelpen man trengte var trefoldig: *Christianisation, civilization and commerce*. Et hovedfokus for pre-millenalistisk misjon ble ellers Matt. 24,14: “Evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme.” Det var et klart eskatologisk perspektiv og dermed et fokus på folkeslagene (*ta etne*). Tekstene i Åp. 14 om tusenårsriket ble løftet fram om den siste innhøstingen. Samtidig var det ulike syn på tusenårsriket: Kommer riket før Jesu gjenkomst eller etter? Er tusenårsriket tenkt som misjonens tid? Tolkningen av de eskatologiske tekstene skapte strid og splittelse, men levde i miljøer med sterk motivasjon for misjon. Misjon har endtidsbetydning, sa mange, også i Norden. Som barn og ungdom innen dansk Indre Mission vokste jeg opp med denne overbevisning: “Når alle har hørt, kommer enden.”

Også *Social Gospel-bevegelsen* (fra slutten av det 19. århundre) tolket sin oppgave i lys av Skriften: “Jeg er kommet for at dere skal ha liv og overflod” (Joh. 10,10). Liv og overflod handlet her ikke minst om utdanning, helse, landbruk, kort sagt om *sivilisasjon*. Også den paulinske tanke om at “vi står i gjeld”, spilte her inn.

Hovedteksten frem mot vår tid ble i økende grad Matt. 28,18-20: “Da trådte Jesus fram og talte til dem: Jeg har fått all makt i himmelen og på jorden. Gå derfor og gjør alle folkeslag til disipler: Døp dem til Faderens og Sønnens og Den hellige

ånds navn og lær dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.” Fokus var på det man oppfattet som *befalingen*: “Gå ut”. Misjon handlet om en bevegelse *from the West to the rest*. Og oppgaven var dåp og opplæring. Teksten ble kalt for *misjonsbefalingen* (*The Great Commission*) når den var rettet mot verden “ute” eller for dåpsbefalingen når man den ble applisert på situasjonen “hjemme”. Også i dag er denne bibelteksten sentral i misjon, men vekten ligger nå på tekstens imperativ “gjøre til disipler” (*mateutete*), mer enn på å gå ut. Den nye norske oversettelse reflekterer dette skifte. Befalingen om å gjøre til disipler gjelder både “hjemme og ute”, og er like relevant innen kirker i sterk vekst i det globale sør som den er i det avkristnede globale nord.

Siden 1960-årene har en annen bibeltekst blitt sentral: “Igjen sa Jesus til dem: Fred være med dere! Som Far har sendt meg, sender jeg dere. Så åndet han på dem og sa: Ta imot Den hellige ånd. Dersom dere tilgir noen syndene deres, da er de tilgitt. Dersom dere fastholder syndene for noen, er de fastholdt” (Joh. 20,21-23). Dette skyldes at man siden Willingen-konferansen i 1952 (arrangert av *Commission on World Mission and Evangelism*) innen så godt som alle kirker og missiologiske leirer har kunnet enes om å tale om “Guds misjon” (*missio Dei*) og dermed om en trinitarisk forståelse av misjon som sendelse. Gud selv er misjonæren og grunnlaget for misjon er Guds åpenbaring av seg selv i Kristus: “Et teologisk grunnlag for misjon er bare mulig med henvisning til utgangspunktet for vår tro: Guds selv-kommunikasjonen i Kristus som det grunnlag der logisk går forut for og er grunnlaget for all annen refleksjon.”¹⁸

I forlengelse av denne tenkning om Gud selv som misjonæren har ortodoks

misjonstenkning understreket et sentralt gammeltestamentlig perspektiv slik det kommer til uttrykk for eksempel i skriftord som Jes. 2, 2-3:

I de siste dager skal det skje at Herrens tempelberg skal stå urokkelig som det høyeste av fjellene og rage over høydene. Dit skal alle folkeslag strømme. Mange folk skal dra av sted og si: ”Kom, la oss gå opp til Herrens fjell, til Jakobs Guds hus, så han kan lære oss sine veier og vi kan ferdes på hans stier. For lov skal gå ut fra Sion, Herrens ord fra Jerusalem.”

Fra ortodoks side mener man at den tradisjonelt vestlige *sentrifugale* forståelse av misjon trenger å kombineres med en *sentripetal* forståelse slik vi også møter den i Jesu tale om korset: ”Og når jeg blir løftet opp fra jorden, skal jeg dra alle til meg.” Dette sa han for å gi til kjenne hva slags død han skulle lide.” (Joh. 12:32f). Vi finner det samme perspektiv i ordene fra Bergpredikenen:

Dere er jordens salt! Men hvis saltet mister sin kraft, hvordan skal det da bli gjort til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og trækkes ned av menneskene. Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. Heller ikke tenner man en oljelampe og setter den under et kar. Nei, man setter den på en holder, så den lyser for alle i huset. Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen! (Matt. 5, 13-15).

Det er i lys av slike tekster at ortodoks missiologi taler om at misjon er ”liturgi after the liturgy”.

Missiologien har de siste årene vært opptatt av inspirasjonen fra blant andre Leslie Newbigin. Tematisk handler det om en *misjonal kirke*. Et av de ofte siter-

te bibelordene er 2. Pet. 2,9: ”Dere er en utvalgt slekt, et kongelig presteskap, et hellig folk, et folk som Gud har vunnet FOR AT dere skal forkynne hans storverk...”¹⁹ Misjon er ikke bare aktiviteter, men handler om natur, om våre gener. Craig Van Gelder sier det slik: ”Kirken er, kirken gjør det den er, kirken organiserer det den gjør.”²⁰ Kirken er til for misjon, som ild er til for å brenne. Vi kan ikke tale om kirke uten å tale om misjon. Det må nødvendigvis også resultere i kritikk av kirkestrukturer som står i veien for en misjonal kirke.

En annen tematikk hvor kirker og kristne har kunnet slå følge er *misjon som forsoningens tjeneste*: ”Vi er utsendinger for Kristus... Vi ber på Kristi vegne: La dere forsonne med Gud!” (2. Kor. 5, 20f) Både Kirkenes Verdensråds konferanse i Athen i 2005 og Lausannekongressen i Cape Town 2010 hadde fokus på forsoning og på misjon i en såret og brutt verden. I arbeidet med dette fokus har man også fra alle hold bekreftet sammenhengen mellom det vertikale og det horisontale.

I nær sammenheng med dette vokser det fram en klar konsensus om *misjon som tjeneste – diakoni*. Ett av de primære bibelske bakgrunnsbilder er Jesus som tjener/slave, som den som vasker disiplenes føtter. På samme måte er menigheten kalt til å være et diakonalt felleskap og en kirke for andre (*Church for others*). Lukas sitt fokus på de fattige og på kampen for rettferdighet spiller her en viktig rolle, især beretningen fra Luk. 4 om Jesus i synagogen i Nasaret hvor han annonserer jubelåret. Frigjøring er her en sterk side av diakonien, slik Jesus sier i Joh. 8, 36: ”Får Sønnen frigjort dere, da blir dere virkelig fri.”²¹ Det kan se ut til at pave Frans i særlig grad vil løfte fram disse temaer i sin tjeneste.

La meg avslutningsvis nevne *misjon som vitnesbyrd*. Da er vi tilbake hvor vi begynte ved Apg. 1,8: “Dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og helt til jordens ende”. Misjon er vitnesbyrd (*martyria*) – vitnesbyrd i form av forkynnelse (*kerygma*), tjeneste (*diakonia*), felleskap (*koinonia*) og gudstjeneste (*leitourgia*). Misjon handler dermed om å etterligne 1. Joh. 1,1-2: “Det vi har sett og hørt og som hendene våre tok på, forkynner vi også for dere.” Som biskop John Taylor har sagt: “Mission starts with getting the message and not with getting the message across”.²²

Tolkningsmodeller

Hvordan bygger vi så bro mellom Bibelen og vår egen kontekst? Michael Kisskalt tegner en fortolkningsmodell som forutsetter at vi for det første respekterer Bibelen historiske kontekst og for det andre respekterer den totale bibelske kontekst.²³ Et tredje moment i Kisskalts modell er å se på de bibelske tekstens innvirkning (*Wirkungsgeschichte*) i kirkens historie og i kristen systematisk teologi. Slik får vi hjelp til å erkjenne tekstens sammenheng og hjelp til ikke å bruke Bibelen som et steinbrudd hvor man henter ut enkeltblokker. Hver bibelsk beretning er en del av en stor og større sammenheng.

Kisskalt omtaler også den protestantiske nøkkel til å forstå Skriftene: *ob sie Christum treiben oder nicht* (“om de driver Kristus eller ikke”). Reformatorene understrekte den nødvendige balansen mellom en Kristus-sentrert tro (*solus Christus*) og en tro basert på helheten og enheten i den bibelske kanon (*sola Scriptura*). Kvarme foreslår at vi, i forlengelse av de tidlige kirkefedre og reformatorene, i dag legger til den nødvendige balansen mellom Gud som skaper og Gud som frelser. Det er den bibelske kanon i sin helhet

som åpenbarer for oss hvem Gud er, hvordan han handler og hva som er mål og mening med hans misjon. Den åpner også våre øyne til med fornyet ærefrykt å se hva han har gjort og fortsatt gjør i skaperverket, i historien og til vår frelse.²⁴

David Bosch slår et slag for en dialog mellom to selv-forståelser, selv-forståelsen til oldkirkens forfattere og vår egen selv-forståelse: “How did the early Christians as well as subsequent generations understand themselves? How do we, today’s Christians, understand ourselves? And what effect do these *self-understandings* have on their and our interpretation of mission?”²⁵ Det handler her om en *dialog* mellom disse to – ofte en spenningsfylt og kritisk dialog fordi selv-forståelser kan ta feil ettersom det er tale om tolkning av virkelighet og kontekst både den gang og i dag. Studiet av misjon handler på denne måten om en fortløpende, kritisk samtale mellom de første Kristus-vitner og vår tids Kristus-vitner – om hva vi har sett og hørt. Innholdet i denne samtalen vil ta farge av den kontekst vår tids Kristus-vitner hører hjemme i. Det betyr at studiet av misjon vil være ulikt i e.g. Norden og Kina.

I det hele tatt er dialog og misjon et sentralt motiv i dag. Michael Kisskalt bruker uttrykket ‘hermeneutical dialogue’ – en samtale som omfatter Bibel, misjonær, kirker og mottakere. Bibelen er å finne i en dialogisk trekant hvor de tre sider er misjonæren, kirkene og mottakerne. Denne hermeneutiske modell å lese Bibelen på har i seg, sier Kisskalt, “a huge dynamic from which all parts of the mission process can profit”²⁶.

Les Bibelen gjennom andres øyne

Misjon er oversettelse: “Christianity could avoid translation only like water avoiding being wet”, sier Lamin Sanneh.²⁷

Øversettelse er kirkens fødselsmerke og misjonens *benchmark*. Kirken ville være ugjenkjennelig uten øversettelse. Jesus talte jo hverken hebraisk eller koine-gresk. Dana Robert peker på noe viktig når hun hevder at “throughout mission history, new contexts for mission have always given rise to fresh reflections on biblical foundations.”²⁸ Øversettelse handler om selve grunn-nerven i troen på Ham som ble kjød og blod – og som fortsatt ønsker å bli det i nye sammenhenger. Inkarnasjon, øversettelse, kontekstualisering og tolkning er dermed grener på samme tre.

Tolkning handler også om hvordan *Bibelen leses gjennom øynene til barn og unge og gjennom de fattiges øyne*. La meg illustrere med noen eksempler/case studies fra boka *Bible in Mission* – eksempler som også understreker at Bibelen er en bok om fremtiden og en bok for de marginaliserte. Wendy Strachans behandling av temaet barn og Bibel er særlig opplysende, og hva hun sier om barn er ofte like sant om voksne:

As children experience God’s story in the Bible, they will begin to ask fundamental Big Questions: What is God like? How can I expect him to act? How does he expect me to act? They will begin to make connections with other parts of God’s story and ponder: Why does God act in this way? Why is it important for God that we know this story? And then they will begin to make connections from the story in the Bible to the story of their own life. Who am I like in this story? How would I have acted in the same circumstances? Does this story remind me of something that has happened to me? Would I like this story to be true for me?²⁹

Vi som er voksne har mye å lære av hvordan barn kommer til Guds ord med sine følelser, hvordan de opplever gleden ved å

feire, fortvilelsen over bedraget, vreden over urettferdigheten, hvordan de kommer til Ordet med sin nysgjerrighet og med en forventning om at her kan alt skje. Og hvordan de kommer med sin forstand, rede til å oppdage og undre seg over nye ting.

Eksempler på dette finner vi i Edesio Sanchez’ case study om “The Bible and Children in Mission”³⁰ fra Latin Amerika. Her tegner han bildet av en bibelsk teologi fra barnets ståsted – en teologi som er full av “Guds øversaskelser”, full av en fantasi og en kreativitet som lar barna drømme og bygge en verden av solidaritet, sosial rettferdighet, omsorg for andre, og især for de svakeste og mest sårbare.

Flere case studies illustrerer hvordan Bibelen blir lest med øynene til *de fattige og de marginaliserte*. Fra Sør-Afrika forteller Gerald West om kontekstuell bibelstudium blant de fattige og hvordan man her bruker både frigjøringsteologiens modell “se-evaluere-handle” (*see-judge-act*) og Emmaus-beretningen som metoder.³¹ Denne studieprosessen understreker hvor viktig det er å legge til rette for et trygt og hellig sted hvor Skriften kan gi stemme til folks engasjement i Guds kall til misjon.

Peniel Rufus tar oss med inn i et dalitlandskap og illustrerer hvordan Bibelen blir *en tekst om liv og en tekst for liv* – en tekst om liv som gir gjenlyd av dalitenes egne beretninger og hvor de kan lese sine egne historier inn i de bibelske tekster for på den måte å få bekreftet sin egen identitet og dermed gjenfinne verdighet; en tekst for liv fordi den åpner døren til et liv i all dets fylle og gir mennesker tilbake relevans og sammenheng.³² Elsa Tamez forteller en liknende beretning i sitt kapittel om “Women facing the Word”: Bibelen budskap myndiggjør kvinner, det gir dem verdighet og selvspekt og gjenoppretter slik likeverdige relasjoner. Samtidig

trenger vi å forholde oss bevisst og kritisk til andre tekster som undertrykker kvinner.³³

De fattige er evangeliets første adressater (Lk. 4:18-19; Mt. 5:3). Derfor må vi lese Bibelen fra de fattiges perspektiv. Å lese Skriften slik vil hjelpe oss til å være på deres parti. Eller sagt sterkere: *Evangeliets mening for fattige definerer evangeliets mening for alle*. Vi som er rike må høre evangeliet slik de fattige hører det. På samme måte som vi må høre evangeliet slik barn hører det. Uten de fattige og barna vil vi ikke være i stand til å begripe evangeliet.

Når Bibelen leser meg

Tolkningen går ofte også motsatt vei: *Bibelens tekster og beretninger leser meg*. Teologisk kan man gjerne tale om den fortsatte åpenbaringen gjennom kirkens historie, en åpenbaring hvor jeg i tro igjen og igjen tar imot hva apostlene mottok direkte fra Herren. Den bibelske beretning er ikke et lukket univers, men åpent – på ulike måter. Hver dag står vi på terskelen til Guds løfter hvor han åpner horisonten og innbyr oss til å slå følge. Og det gjør han ved å la Bibelen lese meg og vise meg det som ligger dypest i min tro. “Jeg kan ikke ved min egen evne og forstand tro på Kristus, men Helligånden har kalt meg ved evangeliet og opplyst meg med sine gaver”, slik som Luther sier i forklaringen til den tredje trosartikkel. Noen av oss lærte denne forklaringen til vår konfirmasjon og siden da har den vært en del av vårt hjerteslag. Troen er en gave og kommer som et resultat av at Bibelen leser meg.

Nancy Lewis³⁴ beskriver hvordan det beste tegn på åndelig vekst er et menneskes egen beskrivelse av sitt forhold til Jesus Kristus. Bønn og ettertanke er nøkkelkomponenter i en prosess hvor Skrif-

ten leser meg. Refleksjon over Skriften står øverst på hennes liste over katalysatorer for åndelig vekst. Intet annet kan sammenliknes med Bibelens *impact* og innflytelse på åndelig vekst. Man kan også kalle det *impact history* – den innvirkning Skriften har hatt på mennesker ned gjennom historien og fortsatt har i dag. En slik tenkning fornemmes i Kenneth Latourettes store verk *A History of the Expansion of Christianity*.³⁵ Noe dyptgripende hender med meg hver dag når jeg møter Herren i ordet: Han bruker sitt ord som en linse for sitt fokus på mitt liv; han dømmer meg og reiser meg opp, han gir meg tilbake min sanne identitet som et barn av Far – og han sender meg ut for å være salt og lys og hviske evangeliet på streder og veier og rope det ut fra hustakene.

Derfor er det så livsviktig at vi *ikke lukker Bibelen igjen*. Det gjør vi, sier Wendy Strachan, “when we sanitise it, when we trivialise it, when we sentimentalise it, when we treat it as a book of rules without understanding that those rules only make sense within the context of relationship, or when we treat it as a book of stories about flawless heroes.”³⁶

Konklusjon

Den kristne troen har bare en grunntekst: Bibelen. Å lese, tolke og spre denne grunnteksten er selve hjertet i misjonsoppdraget.³⁷ Bibelen er en skriftsamling som i høy grad avspeiler misjon og som når det gjelder NT har en utpreget *missionarisk* tilblivelseshistorie. Kvarme oppsummerer dette på følgende måte:

The Bible is the common heritage of the Church and unites Christians to participate in God's mission with an ecumenical heart and mind. Revealing and sharing with us the compassion of God, it empowers us

to witness as well as to diaconia, to evangelism and dialogue. The Bible provides room for cultural diversity, but renounces secular power for a mindset of service. And it opens the horizon before us, calling us as individuals and communities to participate in God's mission "from everywhere to everywhere", Christ-centered and Spirit-driven.³⁸

Vår forpliktelse på misjon – ja, hele vårt liv – må bygges på Guds Ord.

En venn av meg har fortalt meg denne

historie om Zambias tidligere president, Kenneth Kaunda. Ved en anledning holdt han en høytidelig tale for en større gruppe afrikanske statsmenn. Da han kom til slutten oppsummerte han hva han hadde å si ved å synge en barnesang mange av oss vokste opp med:

*Jesus loves me, this I know
For the Bible tells me so.
Little ones to him belong,
I am weak, but he is strong.*

Notes

1. Pauline Hoggarth, Fergus Macdonald, Bill Mitchell & Knud Jørgensen red., *Bible in Mission* (Oxford: Regnum, 2013). Boka er gitt ut med betydelig støtte fra blant andre Det norske Bibelselskapet.
2. Regnum Edinburgh Centenary Series, se <http://www.ocms.ac.uk/regnum/list.php?cat=3>.
3. Ole Christian Kvarme, "The Bible in Mission – and the Surprising Ways of God" i *Bible in Mission*. Når jeg i det følgende kun refererer til forfatter og tittel, refererer jeg til et kapittel i boka.
4. Thomas Osborne, "Ignorantia Scripturae ignorantia Christi est" (St. Jerome) Reflections on the knowledge of Scripture and the New Evangelization" i *Bible in Mission*.
5. Philip Jenkins, *The New Faces of Christianity. Believing the Bible in the Global South* (Oxford: Oxford University Press, 2006), 36f.
6. Ole Christian Kvarme, "The Bible in Mission – and the Surprising Ways of God" i *Bible in Mission*.
7. "Cape Town-erklæringen" i Rolf Ekenes, Tormod Engelsviken, Knud Jørgensen & Rolf Kjode red., *Misjon til forandring. Refleksjoner og visjoner fra Lausanne III* (Skjetten: Hermon forlag, 2011), 239f.
8. Sitert i Viggo Mortensen, *Hvad hjertet er fuldt af. En håndbog om mission* (København: Forlaget Anis, 2012), 100.
9. David J. Bosch, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission* (Maryknoll: Orbis Books, 1991), 340.
10. Bosch, *Transforming Mission*, 341.
11. *Cape Town-erklæringen*, 245.
12. Tom Carriker, "The Bible as Text for Mission" i *Bible in Mission*.
13. David Bosch, *Transforming Mission*, 339f.
14. Rodney Stark, *The Rise of Christianity* (San Francisco: Harper, 1997), 49-71. Stark hevder således at "the whole affair suggests to me that in the middle of the second century the church still was dominated by people with Jewish root and strong current ties to the Jewish world... To me, the Marcion affair suggests that the mission to the Jews remained a very high priority far later than has been recognized" (65).
15. Max Warren, *I Believe in the Great Commission* (Grand Rapids: Eerdmans, 1976).
16. Se bl.a. James Sherer, *Gospel, Church, and Kingdom: Comparative Studies in World Mission Theology* (Minneapolis: Augsburg Publishing House, 1987), 65f.
17. Bosch, *Transforming Mission*, 289.
18. Thomas Kramm, *Analyse und Bewährung theologischer Modelle zur Begründung der Mission* (Aachen: Missio Aktuell Verlag, 1979), 213; min oversettelse.
19. Min uthevelse.
20. Craig Van Gelder, *The Essence of the Church* (Grand Rapids: Baker Books, 1998), 37.
21. Sml. frigjøringssteologien i Latin-Amerika og Sør-Afrika.
22. J. V. Taylor, *The Go-Between God: The Holy Spirit and the Christian Mission* (London: SCM Press, 1972).
23. Michael Kisskalt, "Bible Hermeneutics in Mission – A Western Protestant Perspective", i *Bible in Mission*, 106-118.
24. Ole Christian Kvarme, "The Bible in Mission", 9.
25. Bosch, *Transforming Mission*, 23.

-
26. Michael Kisskalt, "Bible Hermeneutics in Mission – A Western Protestant Perspective" i *Bible in Mission*, 115ff.
 27. Lamin Sanneh, *Whose Religion Is Christianity? The Gospel beyond the West* (Grand Rapids: Eerdmans Publishing Company, 2003), 99.
 28. Dana Robert, "Foreword" i *Bible and Mission*, IX.
 29. Wendy Strachan, "Children, Mission and The Bible: A Global Perspective" i *Bible and Mission*, 84.
 30. Edesio Sanchez, "The Bible and Children in Mission" i *Bible in Mission*, 208-215.
 31. Gerald West, "Case Study: Bible and Poor" i *Bible in Mission*, 159-167.
 32. Peniel Jesudason Rufus Rajkumar, "'Text of Life' and 'Text For Life': The Bible as the Living and Life-Giving Word of God for the Dalits" i *Bible in Mission*, 178-184.
 33. Elsa Tamez, "The Bible in Mission: Women Facing the Word" i *Bible in Mission*, 224-229.
 34. Nancy Scammacca Lewis, "Lessons Learned from the REVEAL Spiritual Life Survey" i *Bible in Mission*, 255-263.
 35. Kenneth Latourette, *A History of the Expansion of Christianity* (Exeter: Paternoster, 1971).
 36. Wendy Strachan, "Children, Mission and The Bible: A Global Perspective", 90f.
 37. Kenneth Ross, *Fresh Perspectives on Christian Mission* (Pasadena: William Carey International University Press, 2010), 19.
 38. Ole Christian Kvarme, "The Bible in Mission", 28.